

Sygn. akt III USK 343/22

POSTANOWIENIE

Dnia 9 lutego 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Dawid Miąsik

w sprawie z odwołania M. S.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w Rzeszowie

o prawo do emerytury pomostowej,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w dniu 9 lutego 2023 r.,

na skutek skargi kasacyjnej organu rentowego od wyroku Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie

z dnia 28 czerwca 2022 r., sygn. akt III AUa 11/22,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. zasądza od organu rentowego na rzecz odwołującego się kwotę 240 (dwieście czterdzieści) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Rzeszowie (organ rentowy) decyzją z 6 sierpnia 2021 r. odmówił M. S. (wnioskodawca) prawa do emerytury pomostowej.

Sąd Okręgowy w Tarnobrzegu wyrokiem z 10 listopada 2021 r., III U 637/21 oddalił odwołanie wnioskodawcy od powyższej decyzji.

Sąd Okręgowy stwierdził, że przedmiotem sporu w niniejszej sprawie było, czy wnioskodawca spełniał przesłanki do emerytury pomostowej (art. 4 bądź art. 49 ustawy o emeryturach pomostowych). Poza sporem pozostawało, że

wnioskodawca ukończył wiek 60 lat w dniu 27 czerwca 2021 r. oraz udokumentował okres składkowy i nieskładkowy w wymiarze powyżej 25 lat oraz po dniu 31 grudnia 2008 r. wykonywał pracę w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 wymienionej w załączniku 1 lub 2 do ustawy o emeryturach pomostowych.

Sąd Okręgowy ustalił, że wnioskodawca zarówno na dzień złożenia wniosku o emeryturę pomostową i wydania zaskarżonej decyzji, jak również w dacie wyrokowania, wciąż pozostawał w zatrudnieniu w I. Sp. z o.o. w S. Tym samym nie została spełniona przesłanka z art. 4 pkt 7 oraz art. 49 pkt 2 ustawy o emeryturach pomostowych. Wprawdzie w toku procesu M. S. rozwiązał stosunek pracy z I. Sp. z o.o. w S. z dniem 6 września 2021 r. ale w dniu 10 września 2021 r. ponownie nawiązał stosunek pracy z tym samym pracodawcą. W ocenie Sądu pierwszej instancji rozwiązanie stosunku pracy wnioskodawcy w niniejszej sprawie miało charakter pozorny, ponieważ celem wnioskodawcy i jego pracodawcy było jedynie stworzenie pozoru rozwiązania stosunku pracy, aby mógł zostać spełniony warunek konieczny do ubiegania się o emeryturę pomostową.

Sąd Apelacyjny w Rzeszowie wyrokiem z 28 czerwca 2022 r., III AUa 11/22 wskutek apelacji wnioskodawcy od powyższego wyroku, zmienił zaskarżony wyrok oraz poprzedzającą go decyzję organu rentowego w ten sposób, że przyznał M. S. prawo do emerytury pomostowej w ustawowej wysokości począwszy od dnia 7 września 2021 r. oraz nie stwierdził odpowiedzialności organu rentowego za opóźnienie w ustaleniu prawa do powyższego świadczenia.

Sąd Apelacyjny stwierdził, że sporne pozostawało jedynie, czy wnioskodawca spełnił przesłankę z art. 4 pkt 7 ustawy o emeryturach pomostowych tj. czy rozwiązał stosunek pracy. Wnioskodawca rozwiązał stosunek pracy z I. Sp. z o.o. w S. z dniem 6 września 2021 r., ale w dniu 10 września 2021 r. ponownie nawiązał stosunek pracy z tym samym pracodawcą. Sąd Apelacyjny nie zgodził się z oceną Sądu pierwszej instancji, że rozwiązanie stosunku pracy wnioskodawcy w niniejszej sprawie miało charakter pozorny. Sądu drugiej instancji wskazał, że wnioskodawca rozwiązał stosunek pracy i po trzech dniach zawarł nową - terminową umowę o pracę. W okresie pomiędzy dniem 6 a 10 września 2021 r. wnioskodawca nie świadczył pracy na rzecz pracodawcy co nie było sporne.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego nie powinno budzić wątpliwości, że do rozwiązania stosunku pracy dochodzi wtedy, gdy w stosunku pracy o charakterze ciągłym występuje realna przerwa w świadczeniu pracy, wynosząca co najmniej 1 dzień roboczy. Wykluczone jest deklarowane rozwiązanie stosunku pracy dla celów emerytalnych, który w dalszym ciągu trwa i jest nieprzerwanie realizowany. Samo zaprzestanie świadczenia pracy przez co najmniej 1 dzień roboczy po złożeniu przez strony stosunku pracy, w ramach bezterminowej umowy o pracę, zgodnych oświadczeń o jego rozwiązaniu, stanowi co do zasady skuteczne spełnienie przesłanki rozwiązania stosunku pracy w rozumieniu art. 4 pkt 7 ustawy o emeryturach pomostowych, to jest jego rzeczywistego zakończenia.

Sąd Apelacyjny stwierdził, organ rentowy nie podjął jakiejkolwiek inicjatywy dowodowej w zakresie udowodnienia pozorności rozwiązania stosunku pracy, a z samego tylko faktu ponownego podjęcia zatrudnienia i świadczenia pracy przez wnioskodawcę u tego samego pracodawcy w oparciu o nową umowę o pracę na czas określony z dnia 10 września 2021 r., po trzydniowej przerwie faktu pozorności, w świetle przywołanego orzecznictwa, wyprowadzić nie można.

Skargę kasacyjną od powyższego wyroku Sądu Apelacyjnego wniósł organ rentowy zaskarżając wyrok ten w całości. Wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i jego zmianę przez oddalenie apelacji wnioskodawcy od wyroku Sądu Okręgowego ewentualnie ustalenie prawa do emerytury pomostowej od dnia 20 kwietnia 2022 r. i oddalenie apelacji w pozostałym zakresie ewentualnie uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu w Rzeszowie z pozostawieniem temuż Sądowi rozstrzygnięcia w zakresie kosztów postępowania kasacyjnego (według norm przepisanych).

Wnosząc o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, organ rentowy powołał się na jej oczywistą zasadność. Podniósł, że w orzecznictwie Sądu Najwyższego oraz sądów powszechnych utrwalony jest pogląd, zgodnie którym spełnienie przesłanki rozwiązania stosunku pracy o jakiej mowa w art. 4 pkt 7 ustawy o *emeryturach pomostowych* w brzmieniu sprzed 20 kwietnia 2022 r., może podlegać ocenie z punktu widzenia pozorności tejże czynności prawnej (tak np. wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 21 sierpnia 2019 r., III AUa 1198/19). Rozwiązanie przez wnioskodawcę za porozumieniem stron umowy o

pracę (na czas nieokreślony) z dniem 6 września 2021 r. i ponowne zawarcie jej z tym samym pracodawcą po trzech dniach, tj. w dniu 10 września 2021 r. (jako długoterminowej), jednoznacznie wskazuje na to, że rozwiązanie stosunku pracy było ukierunkowane na uzyskanie świadczenia w postaci emerytury pomostowej, i jako takie, stanowiło czynność pozorną, która oceniana przez pryzmat art. 83 k.c. jest czynnością nieważną. Powyższe oznacza, że wnioskodawca nie spełnił przesłanki wymaganej dla uzyskania prawa do emerytury pomostowej. Tym samym wyrok Sądu Apelacyjnego w sposób rażąco narusza art. 4 pkt 7 ustawy o emeryturze pomostowej w brzmieniu sprzed 20 kwietnia 2022 r. w z związku z art. 83 k.c. w zw. z art. 30 § 1 pkt 1 k.p. i art. 300 k.p.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną wnioskodawca wniósł o odrzucenie skargi kasacyjnej z uwagi na brak w istocie przytoczenia podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia, to jest oparcia skargi kasacyjnej na zarzucie dotyczącym ustalenia faktów i oceny dowodów ewentualnie odmowę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania z uwagi na brak oczywistej zasadności skargi kasacyjnej, ewentualnie jej oddalenie oraz w każdym przypadku zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych, wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia uprawomocnienia się orzeczenia do dnia zapłaty.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie kwalifikowała się do przyjęcia celem jej merytorycznego rozpoznania.

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, gdy w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

Skarga jest oczywiście uzasadniona, jeżeli zaskarżone tą skargą orzeczenie zapadło wskutek oczywistego naruszenia prawa, zaś oczywiste naruszenie prawa powinno być rozumiane jako widoczna, bez potrzeby dokonywania pogłębionej

analizy jurydycznej, sprzeczność wykładni lub stosowania prawa z jego brzmieniem albo powszechnie przyjętymi regułami interpretacji (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 26 lutego 2001 r., I PKN 15/01, OSNAPiUS 2002 nr 20, poz. 494 oraz z 17 października 2001 r., I PKN 157/01, OSNP 2003 nr 18, poz. 437), jest możliwe do przyjęcia tylko wówczas, gdy jest ono z góry widoczne dla każdego prawnika, bez potrzeby głębszej analizy prawniczej, gdy jest zupełnie pewne i nie może ulegać żadnej wątpliwości, gdy podniesione zarzuty naruszenia wskazanych przepisów są zasadne *prima facie*, bez dokonywania głębszej analizy tekstu tych przepisów i bez doszukiwania się ich znaczenia (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 21 maja 2008 r., I UK 11/08, LEX nr 491538), gdy orzeczenie jest niewątpliwie sprzeczne z zasadniczymi i niepodlegającymi różnej wykładni przepisami prawa (por. orzeczenie Sądu Najwyższego z 30 stycznia 1963 r., II CZ 3/63, OSPiKA 1963 nr 11, poz. 286).

Zdaniem Sądu Najwyższego, wbrew twierdzeniom skarżącego, zaskarżonemu wyrokowi nie sposób postawić zarzutów oczywistego, tj. kwalifikowanego naruszenia podstaw skargi kasacyjnej, które byłyby widoczne od razu bez wnikania w szczegóły sprawy i bez potrzeby szczegółowej analizy prawnej lub prawniczej i wskazywałyby na oczywistą zasadność wniesionej skargi kasacyjnej.

Zgodnie ze stanowiskiem wyrażonym w orzecznictwie Sądu Najwyższego art. 4 pkt 7 ustawy o emeryturach pomostowych uzależnia nabycie prawa do emerytury pomostowej od jednorazowego rozwiązania stosunku pracy, nie stawia natomiast wymagania dalszego niepozostawania w zatrudnieniu w dacie złożenia wniosku emerytalnego lub wydania decyzji przez organ rentowy. Rozwiązanie stosunku pracy jako warunek nabycia prawa do emerytury pomostowej może nastąpić w trakcie postępowania sądowego, po stwierdzeniu pozostałych przesłanek tego prawa (por. m. in. wyrok Sądu Najwyższego z 23 listopada 2021 r., III USKP 85/21, OSNP 2023, nr 2, poz. 20 i powołane tam orzecznictwo).

Przyjęcie odmiennej, rozszerzającej wykładni tego przepisu oznaczałoby ustanawianie dodatkowych kryteriów nabycia uprawnień emerytalnych nieprzewidzianych w tym przepisie. Ustawa o emeryturach pomostowych nie wymaga, aby po rozwiązaniu umowy o pracę ubezpieczony nie pozostawał w

zatrudnieniu, bowiem wówczas pozbawiony normatywnego znaczenia byłby art. 17 ust. 4 tej ustawy. Po przyznaniu prawa do emerytury pomostowej podjęcie przez uprawnionego pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze w rozumieniu 3 ust. 1 i 3 ustawy pomostowej powoduje, że prawo do emerytury pomostowej ulega zawieszeniu bez względu na wysokość uzyskiwanego przychodu (wyroki Sądu Najwyższego: z 12 kwietnia 2012 r., II UK 235/11, OSNP 2013 nr 7-8, poz. 87; z 20 listopada 2008 r., I UKN 104/08, OSNP 2010 nr 9-10, poz. 127; z 11 grudnia 2018 r., II UK 386/17, LEX nr 2591129).

Skarżący we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wydaje się nie dostrzegać utrwalonego stanowiska orzecznictwa w zakresie wykładni art. 4 pkt 7 ustawy o emeryturach pomostowych. Wskazał na wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 21 sierpnia 2019 r., III AUa 1198/19 (Biul. SAKa 2019, nr 3, poz. 38-39), zgodnie z którym Sąd ten stwierdził jedynie, że pozorne rozwiązanie stosunku pracy dla celów emerytalnych, który w dalszym ciągu trwa i jest nieprzerwanie realizowany, nie stanowi przesłanki określonej w art. 4 pkt 7 ustawy o emeryturach pomostowych. Natomiast drugim wyrokiem który powołał skarżący, jest wyrok w którym Sąd Najwyższy stwierdził, że „ubezpieczony, który złożył pracodawcy oświadczenie o rozwiązaniu stosunku pracy za porozumieniem stron a następnie je wycofał, zaś pracodawca dopuścił go do pracy po upływie terminu zastrzeżonego wcześniej jako dzień rozwiązania umowy o pracę, nie spełnia warunku rozwiązania stosunku pracy na użytek nabycia prawa do emerytury pomostowej (art. 60 i art. 61 k.c. w związku z art. 4 pkt 7 ustawy o emeryturach pomostowych) (wyrok Sądu Najwyższego z 21 sierpnia 2019 r., III UK 210/18, OSNP 2020, nr 8, poz. 86). Wskazane orzeczenia zapadły zatem w odmiennych od ustalonego w sprawie stanu faktycznego.

Dla zakwestionowania w postępowaniu sądowym faktu rozwiązania stosunku pracy za porozumieniem stron z uwagi na wadę czynności prawnej w postaci pozorności w rozumieniu art. 83 k.c., konieczne jest nie tylko podniesienie przez stronę stosownego zarzutu, ale stwierdzenie pozorności oświadczenia woli jest kwestią stanu faktycznego a nie prawnego, która podlega ustaleniu przez sądy powszechne i nie jest objęta kontrolą kasacyjną (wyroki Sądu Najwyższego: z 23 stycznia 1997 r., I CKN 51/96, OSNC nr 6-7, poz. 179; z 6 listopada 1996 r., II UKN

9/96, OSNAPIUS 1997 nr 11, poz. 201; z 10 września 1999 r., II UKN 7/99, OSNAPIUS 2000 nr 23, poz. 865, z 11 czerwca 2013 r., II UK 381/12, LEX nr 1331296). Wobec ustalenia przez Sąd Apelacyjny, że w przypadku wnioskodawcy doszło do rzeczywistego rozwiązania stosunku pracy, Sąd drugiej instancji był uprawniony do przyjęcia, że została spełniona przez wnioskodawcę przesłanka z art. 4 pkt 7 ustawy o emeryturach pomostowych, wymagająca rzeczywistego rozwiązania stosunku pracy dla ustalenia uprawnień emerytalnych. Dokonana w tym zakresie przez Sąd Apelacyjny wykładnia zarzucanych przez skarżącego przepisów była prawidłowa, zgodna z orzecznictwem Sądu Najwyższego, a w konsekwencji doszło do zastosowania odpowiednich przepisów na gruncie ustalonego w sprawie stanu faktycznego. Nie można zatem uznać, że w sprawie występuje przesłanka oczywistego naruszenia przepisów.

Mając na uwadze powyższe, Sąd Najwyższy orzekł jak na wstępie.